

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 153/2020-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpenej advokátkou JUDr. Líviou Krnčokovou, 29. augusta 5, Bratislava, proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Cob/1/2019-159 z 8. októbra 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Cob/1/2019-159 z 8. októbra 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Cob/1/2019-159 z 8. októbra 2019 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **71,32 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. decembra 2019 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým rozsudkom krajského súdu v civilnom spore, ktorý žiada zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

II.

2. Sťažovateľka sa žalobou na okresnom súde proti žalovanému úradu práce, sociálnych vecí a rodiny domáhala zaplataenia 213,81 eur s príslušenstvom ako časti príspevku na zriadenie chránenej dielne za január a február 2012 podľa § 56 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách

zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o službách zamestnanosti“) na základe uzatvorenej dohody o poskytnutí príspevku na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska v znení jej dodatkov. Táto dohoda obsahovala dojednanie, podľa ktorého dohodou neupravené právne vzťahy sa riadia ustanoveniami Občianskeho zákonníka. Okresný súd rozsudkom z 27. júna 2018 žalobu sťažovateľky zamietol z dôvodu, že nárok bol uplatnený 27. apríla 2016, teda po uplynutí trojročnej premlčacej doby podľa § 101 Občianskeho zákonníka, pričom vychádzal z platnosti dohody o tom, že neupravené právne vzťahy sa riadia ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

3. Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie, ktoré odôvodnila tým, že okresný súd vec nesprávne právne posúdil, keď pri posúdení námietky premlčania namiesto § 397 Obchodného zákonníka nesprávne použil § 101 Občianskeho zákonníka. Krajský súd napadnutým rozhodnutím potvrdil rozsudok okresného súdu. Nestotožnil sa s argumentáciou sťažovateľky, že podriadenosť dohody pod Obchodný zákonník vyplýva z kogentného § 261 Obchodného zákonníka. Podľa krajského súdu povaha subjektu uzatvárajúcej dohody nie je rozhodujúca pre vznik tohto záväzku, pretože medzi stranami sporu bola uzatvorená dohoda podľa osobitného zákona, pričom ide o verejnoprávnu dohodu obsahujúcu prvky súkromnoprávneho charakteru. Pretože zákon o službách zamestnanosti neupravuje premlčanie, je potrebné aplikovať podporné súkromnoprávny predpis, ktorým je Občiansky zákonník ako všeobecný súkromnoprávny predpis, na aplikácii ktorého sa zmluvné strany dohodli. Odvolací súd ďalej poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1KO/8/2018 z 21. augusta 2018.

III.

4. Podľa sťažovateľky sú obe rozhodnutia všeobecných súdov vzhľadom na svojvoľný výklad ustanovení zákona arbitrárne, keďže zmluvné strany sa môžu odchýliť od zákonných ustanovení, len ak nie sú kogentné. Na záväzkový vzťah strán mal byť použitý § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, pretože sa týkal zabezpečovania verejných potrieb, konkrétne poskytovania príspevku na zriadenie chránenej dielne pre účely zamestnávania osôb so zdravotným postihnutím. Preto nebolo prípustné, aby bol na vzťah strán na základe dohody použitý režim Občianskeho zákonníka. Podľa sťažovateľky mali všeobecné súdy ustanovenie o voľbe Občianskeho zákonníka posúdiť ako neplatné podľa § 39 Občianskeho zákonníka z dôvodu rozporu s kogentným ustanovením § 261 Obchodného zákonníka a daný vzťah posúdiť podľa Obchodného zákonníka, a teda dospieť k záveru o včasnom uplatnení nároku v rámci štvorročnej premlčacej doby.

5. Krajský súd sa podľa sťažovateľky nevysporiadal s jej zásadnými námietkami, keď nevzal pri posudzovaní charakteru záväzkového vzťahu za určujúce tie kritériá, ktoré vyplývajú z § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, a to povahu subjektov vzťahu a povahu samotného záväzku, ktorou bolo zabezpečovanie verejných potrieb, keďže žalovaný úrad sťažovateľke prispieval na zvýšené náklady, ktoré vznikli v súvislosti so zriadením chránenej dielne a zamestnávaním občanov so zdravotným postihnutím, čo je zmyslom a účelom príspevku podľa § 56 zákona o službách zamestnanosti. Podľa sťažovateľky poskytovanie príspevku spadá pod zabezpečovanie verejných potrieb, keďže tento príspevok má povahu služieb zamestnanosti poskytovaných na účely zákona o službách zamestnanosti prostredníctvom systému inštitúcií a nástrojov podpory a pomoci účastníkom trhu práce pri uplatňovaní aktívnych opatrení na trhu práce s osobitným zreteľom na pracovné uplatnenie znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Sťažovateľka na podporu

svojej argumentácie poukázala na iný rozsudok okresného súdu, kde v obdobnej veci súd dospel k záveru, že námietka premlčania vznesená žalovaným nie je dôvodná, pretože na vec sa vzťahuje § 397 Obchodného zákonníka.

6. Krajský súd sa k prijatej ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že v napadnutom rozhodnutí dal sťažovateľke jasnú odpoveď na jej argumentáciu a jasne uviedol dôvod, pre ktorý na vzťah strán pri premlčaní nároku sťažovateľky použil Občiansky zákonník, keďže išlo o verejnoprávnu dohodu podľa osobitného zákona.

7. Žalovaný úrad sa ako zúčastnená osoba v konaní o ústavnej sťažnosti vyjadrila tak, že k uzatvoreniu dohody so sťažovateľkou nedošlo v súvislosti s podnikateľskou činnosťou sťažovateľky, keďže poskytovaným príspevkom boli preplácané náklady sťažovateľky ako zamestnávateľa, ktoré vznikli v pracovnoprávných vzťahoch.

IV.

8. Podstatou argumentácie sťažovateľky je to, že všeobecné súdy dospeli v civilnom spore k nesprávnemu právnemu názoru pri použití zákonného práva. K tomu treba uviesť, že ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, a jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili alebo neuplatnili spôsobom, ktorý je svojvoľný alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08). Ústavný súd za protiústavné považuje tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 88/07). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania, iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe vnútroštátneho súdu, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. 2. 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119).

9. Z uvedených záverov je zrejmé, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 6 dohovoru poskytuje ochranu pred takým výkladom zákonov, ktoré obsahujú zjavné omyly či právne chyby. Otázkou teda je, či názor vyslovený napadnutým rozhodnutím krajského súdu možno považovať za zjavný omyl alebo zjavnú právnu chybu. Sťažovateľka nespochybňuje všeobecnými súdmi zistený skutkový stav, ale to, že na tento skutkový stav nebola aplikovaná ňou tvrdená norma, ktorá mala viesť k tomu, že dohoda medzi stranami je neplatná a na vzťah strán sa namiesto dojednaného Občianskeho zákonníka použije Obchodný zákonník, ktorého aplikácia v tejto veci pri posúdení dĺžky premlčacej doby by viedla k nedôvodnosti vznesenej námietky premlčania.

10. Žiadna zo strán sporu v priebehu konania nespochybňovala to, že vzťah medzi sťažovateľkou a žalovaným úradom je vzťahom súkromnoprávnym, pričom základom tejto úvahy je aj rozhodnutie najvyššieho súdu v kompetenčnom spore (1KO/8/2018), v ktorom bolo

rozhodnuté, že vzťah medzi sťažovateľkou a úradom má súkromnoprávny charakter. Krajský súd v napadnutom rozhodnutí riešil otázku, či na tento vzťah má použiť všeobecnú úpravu podľa Občianskeho zákonníka alebo osobitnú úpravu Obchodného zákonníka, pričom právny základ medzi stranami uzavretej dohody bol obsiahnutý v § 56 zákona o službách zamestnanosti. Predpokladom poskytnutia príspevku je žiadosť zamestnávateľa a skutočné zamestnávanie občanov so zdravotným postihnutím s tým, že zamestnávateľ musí určený čas zachovať pracovné miesto v chránenej dielni alebo na chránenom pracovisku, a ak túto podmienku nesplní, je povinný vrátiť pomernú časť príspevku. V súvislosti s príspevkom úrad so zamestnávateľom uzatvára písomnú dohodu o poskytnutí príspevku, ktorá okrem základných údajov obsahuje podmienky a spôsob poskytnutia príspevku, spôsob kontroly plnenia dohodnutých podmienok, podmienky a termín zúčtovania poskytnutého príspevku, záväzok úradu, že poskytne zamestnávateľovi príspevok najneskôr do 30 kalendárnych dní odo dňa predloženia dokladov.

11. Vychádzajúc z týchto ustanovení je zrejmé, že všeobecné súdy pri posúdení otázky premlčania museli rozhodnúť o tom, či sa na vzťah strán sporu použije Občiansky alebo Obchodný zákonník, teda či je platné dojednanie strán, že na ich vzťah sa použije Občiansky zákonník. Ak by išlo o obchodný vzťah, bola by takáto dohoda neplatná, keďže podľa § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka si strany môžu dohodnúť, že ich záväzkový vzťah, ktorý nespadá pod Obchodný zákonník, sa bude spravovať Obchodným zákonníkom, no dojednanie Občianskeho zákonníka na obchodnoprávny vzťah možné nie je.

12. V § 1 ods. 2 Občiansky zákonník upravuje majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, pokiaľ tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony. Toto ustanovenie pod čiarou odkazuje na § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, podľa ktorého treťou časťou Obchodného zákonníka sa spravujú takisto záväzkové vzťahy medzi subjektom verejného práva, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti.

13. Podstatou napadnutého rozhodnutia je argumentácia o tom, že dohoda medzi sťažovateľkou a úradom je verejnoprávnou dohodou tak, ako ju predpokladá § 56 ods. 4 zákona o službách zamestnanosti, podľa ktorého sa príspevok poskytuje na základe písomnej dohody o poskytnutí príspevku uzatvorenej medzi úradom a zamestnávateľom. Napadnuté rozhodnutie je postavené len na tejto argumentácii, ktorej chýba akýkoľvek bližší normatívny právny základ. Pojem verejnoprávnej dohody nepoužíva nielen zákon o službách zamestnanosti, ale ani Obchodný zákonník a ani Občiansky zákonník. Krajským súdom argumentačne využité rozhodnutie najvyššieho sp. zn. 1KO/8/2018 vzťah podľa § 56 ods. 4 zákona o službách zamestnanosti jasne pomenúva ako vzťah súkromnoprávny, no bez bližších väzieb k záveru svojho rozhodnutia a použitej zákonnej úprave uvádza, že „*dohodu podľa § 56 ods. 4 zákona č. 5/2004 Z. z. treba považovať za tzv. verejnoprávnou dohodu*“.

14. Rovnako izolovane bez vzťahu či už k § 1 ods. 2 Občianskeho zákonníka alebo k § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktoré boli rozhodné pre posúdenie vzťahu sťažovateľky a žalovaného úradu, používa pojem verejnoprávnej dohody aj argumentácia napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z toho je zrejmé, že argumentácia napadnutého rozhodnutia nemá žiaden zákonný normatívny rámec, keďže nejde o aplikáciu jasne označeného ustanovenia zákona, čo z pohľadu sťažovateľkou namietaného porušenia základných práv vedie k záveru o arbitrárnom

posúdení rozhodnej právnej otázky sporu. Napadnuté rozhodnutie namiesto adresnej aplikácie a výkladu § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka bez akéhokoľvek iného základu v zákonnej úprave používa pojem verejnoprávnej dohody ako nástroja na posúdenie rozhodnej právnej otázky. Nenormatívna úvaha poznačená použitím právneho pojmu, ktorý nevychádza z aplikovanej normy a rovnako nie je výsledkom aplikácie niektorej z právnych zásad, nie je ústavné konformná s namietaným porušením základných práv sťažovateľky. Preto došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V nadväznosti na to bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy napadnuté rozhodnutie krajského súdu zrušené a vec mu vrátená na ďalšie konanie. V tomto konaní sa krajský súd musí vysporiadať s tým, z akého dôvodu vzťah sťažovateľky a žalovaného úradu nie je vzťahom obchodnoprávnym podľa § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka. Odpoveď na túto otázku možno dosiahnuť len úvahou o tom, či žalovaný úrad nie je subjekt verejného práva, žalovaný pri uzavretí dohody so sťažovateľkou nezabezpečoval verejné potreby alebo sťažovateľka dohodu so žalovaným úradom neuzavierala pri svojej podnikateľskej činnosti.

V.

15. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátkou. Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov konania jej zastúpením advokátkou 71,32 eur, pričom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina priemernej mzdy za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky), čo v roku 2019 predstavovalo za jeden úkon právnej služby 163,33 eur. Sťažovateľka si v dôsledku nevedomenia tejto právnej úpravy uplatnila náhradu trov konanie v nižšej čiastke, a preto jej ústavný súd viazaný rozsahom jej návrhu priznal náhradu trov konania v takto uplatnenej čiastke.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. apríla 2021

Robert Šorl
predseda senátu